

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de erroribus Pelagianorum, de Gratia, de
Iustificatione & Merito, de Virtutibus Theologicis, & quatuor Cardinalibus,
ac de ineffabili mysterio Incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. II. Solvuntur objectiones,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77342](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77342)

ARTICVLVS II.

Quæ conditiones ad meritum requirantur?

Terminatâ quæstione, an sit in hominibus meritum de condigno apud Deum, consequens est ut quid sit tale meritum declaremus; quod non potest à nobis melius explicari, quàm conditiones ad tale meritum requisitas exponendo. Hæ autem ex tribus præcipue capitibus requiri possunt: primò ex parte actûs capacis meriti: secundò ex parte hominis merentis: tertio ex parte Dei apud quem meretur. Ex parte actûs tres requiruntur conditiones, nempe quod sit liber, bonus, & utilis alteri, seu factus in obsequium alterius. Ex parte hominis merentis duæ tantùm necessariae sunt, scilicet quod sit in statu gratiæ habitualis seu sanctificantis, loquendo de merito beatitudinis supernaturalis, & quod sit in statu viæ. Ex parte verò Dei, apud quem homo meretur, requiritur aliqua ordinatio operis meritorij ad præmium. De conditionibus primi & secundi generis agemus in hoc articulo, de ultima verò dicemus in sequenti.

§. I.

Exponuntur tres conditiones ex parte actûs meritorij requisitæ.

Dico primò: Ut actûs sit meritorius, debet esse liber, non solum libertate imperfectâ & inchoatâ, quæ spontaneitas dicitur, & solum immunitatem à coactione importat, sed etiam libertate perfectâ & completâ, quæ indifferentiam activam, seu potentiam ad oppositum requirit.

Hæc conclusio est certa de fide, definita ab Innocentio X. in sua Constitutione, ubi hanc propositionem ut hæreticam proscribit: *Ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur in homine libertas à necessitate, sed solum à coactione.* Eandem propositionem ut hæreticam prius damnaverat S. Thomas quæst. 6. de malo art. unico, his verbis: *Quidam posuerunt quod voluntas hominis ex necessitate movetur ad aliquid eligendum, nec tamen ponebant quod voluntas cogeretur: non enim omne necessarium est violentum, sed solum id cuius principium est extra; unde & motus naturales inveniuntur aliqui necessarij, non tamen violenti &c.* Hæc autem opinio EST HÆRETICA, tollit enim rationem meriti & demeriti in humanis actibus: non enim videtur esse meritorium vel demeritorium, quod aliquis sic ex necessitate agit, quod vitare non possit. Idem docet in hac parte quæst. 21. art. 3. ubi rationem meriti & demeriti ponit ut proprietatem actûs moralis & humani, de cuius ratione est libertas indifferentiæ. Unde in solut. ad 2. docet hominem esse dominum illorum actuum per quos meretur. Et art. 4. ad 2. sic ait: *Homo sic movetur à Deo ut instrumentum, quod tamen non excludit quin moveat seipsum per liberum arbitrium: & ideo per suum actum meretur vel demeretur apud Deum.*

Favent etiam SS. Patres: Hieronymus enim lib. 2. contra Iovinian. ait: *Vbi necessitas, nec corona, nec damnatio est.* Et Bernardus serm. 81. in Cantica: *Vbi non est libertas, nec meritum.* Unde Sapiens Ecclef. 31. explicans quâ ratione iustus bene operando meruerit laudem, dicit: *Qui potuit*

Tom. IV.

A transgredi, & non est transgressus, facere mala, & non fecit: quia sine hac libertate indifferentiæ, & potentia ad agendum vel non agendum, nihil esset admiratione vel præmio dignum in operibus iustorum.

Ratio etiam suffragatur: Primò quia esse meritorium, vel demeritorium, est proprietas quædam actûs humani: Sed actûs purè spontanei, & à sola coactione, non verò à necessitate immunes, non sunt propriè humani: Ergo nec meritorij vel demeritorij. Minor probatur: *Ille actiões propriè humane dicuntur, quæ ex voluntate deliberata procedunt*, ut ait S. Thomas supra quæst. 1. art. 1. Sed actûs purè spontanei non procedunt à voluntate deliberata, id est ex deliberatione rationis, & electione voluntatis, ut patet in amore beatifico, vel in volitione boni ut sic: Ergo non possunt dici propriè actûs humani.

Secundò: Inter eum qui meretur, & eum qui præmiat, est quidam contractus; nam qui meretur, exhibet obsequium suum, qui autem præmiat, dat mercedem: constat autem quod inter contrahentes nullus dat aliquid, nisi habeat ejus dominium, unde actûs meritorius debet esse sub dominio merentis: Sed dominium voluntatis est per libertatem indifferentiæ, per quam in ejus potestate est agere vel non agere, aut agere hoc vel illud, ut docet S. Thomas 1. p. quæst. 82. art. 1. ad 3. dicens quod *sumus domini nostrorum actuum, secundum quod possumus hoc vel illud eligere*: Ergo actûs meritorius debet esse liber libertate indifferentiæ, & non solum libertate spontaneitatis, seu immunitatis à coactione. Unde commune Theologorum proloquium est, desumptum ex Aristotele 3. Ethic. cap. 5. *Naturalibus neque meremur, neque demeremur.*

§. II.

Solvuntur objectiones.

Objicies primò: Angelus in primo instanti meruit, & tamen in eo non erat perfectè liber. Similiter in Christo non fuit libertas indifferentiæ, & tamen in eo fuit perfectissimum meritum, ut docent Theologi 3. p. quæst. 19. Ergo ad meritum non requiritur libertas indifferentiæ, sed sufficit libertas à coactione. Unde S. Thomas in 3. sent. dist. 18. quæst. 1. art. 2. ad 5. sic ait: *Etiamsi liberum arbitrium Christi esset determinatum ad unum numero, sicut ad diligendum Deum, quod non facere non potest, tamen per hoc non amittit libertatem, aut rationem laudis sive meriti, quia in illud non coactè sed sponte tendit, & ita est actûs sui dominus.*

Respondeo quod licet Angelus in primo instanti creationis non fuerit liber libertate specificationis, seu contrarietatis ad bonum & malum, quia in illo instanti peccare non potuit, fuit tamen tunc liber libertate contradictionis, seu quoad exercitium, quod sufficit ad rationem meriti, ut in Tractatu de Angelis declaravimus. Idem dicendum de Christo: licet enim ille, ratione suæ impeccabilitatis, non esset liber libertate contrarietatis ad bonum & malum, erat tamen liber libertate contradictionis & exercitij. Unde S. Thomas loco citato solum intendit, quod etsi liberam arbitrium Christi esset determinatum ad unum, scilicet ad dilectionem Dei quoad perfectiones necessarias, poterat tamen mereri, quia cum tali determinatione remanebat liber & indifferens

Y

quantum ad exercitium, seu indifferentiam & libertate contradictionis, ad eandem dilectionem Dei, prout est ratio diligendi creaturas, ut in Tractatu de actibus humanis fuisse exposuimus.

18. Objicies secundò: Meritum ex divina acceptatione ad primum dependet, adeò ut dato quocumque opere perfectissimo, etiam libero, si Deus non acceptet illud ad vitam æternam, non sit meritorium vitæ æternæ: Sed Deus potest acceptare ad vitam æternam non solum opera libera, sed etiam necessaria; ut patet in morte Sanctorum Innocentium, quam licet non liberam, sed necessariam, accepit Deus ad coronam martyrij: Ergo actus non liber, præsertim ordinis supernaturalis, potest esse meritorius.

19. Respondeo distinguendo Majorem: Meritum dependet ex divina acceptatione, tantum, negatur: ex divina acceptatione, & simul ex bonitate morali operis, quæ libertatem indifferentiæ supponit, concedo Majorem; & nego Minorem intellectam de acceptatione ad gloriam tanquam ad primum. Ad probationem in contrarium subjunctam, dico SS. Innocentes non habere propriè & simpliciter aureolam martyrij, subindeque nec ad eam propriè & simpliciter dici posse acceptatos, sed solum ad aliquam participationem ipsius (idque non tanquam ad primum) consistentem in gaudio, quod ex mera Dei liberalitate percipiunt, videndo se esse occisos in obsequium Christi: ob quam etiam duntaxat considerationem eos Ecclesia inter Martyres numerat; sicut illos numerat inter Virgines, ob carnis integritatem in qua mortui sunt, licet eorum virginitas, siue integritas, ad promerendam aureolam virginitatis non pervenerit, defectu usus rationis & libertatis. Solutio est D. Thomæ in 4. dist. 49. quæst. 5. art. 3. quæstiunc. 2. ad 12.

20. Dico secundò: Ut actus sit meritorius apud Deum, debet esse moraliter bonus.

Ratio hujus conclusionis est, quia opus malum non est dignum præmio, sed pœnâ: opus verò indifferens vel nullum est in individuo, juxta probabilior sententiam, vel si opus indifferens in individuo admittatur, non est cur potius sit præmio quam pœnâ dignum; nam si non meretur pœnam, quia caret malitiâ, etiam non meretur præmium, quia caret bonitate: Ergo solus actus moraliter bonus potest esse meritorius apud Deum. Quod debet intelligi de bonitate plena & perfecta, ita ut ad hoc ut actus sit meritorius, debeat esse bonus ex objecto, & omnibus circumstantiis: Tum quia repugnat quod unus & idem actus sit bonus ex objecto, & malus ex circumstantiis, vel econtra, sed eo ipso quod malè sit ex quocumque capite, simpliciter malus est, nullamque bonitatem moralem obtinet, ut in Tractatu de moralitate actuum humanorum docuimus: Tum etiam quia etsi daretur actum humanum posse esse simul bonum ex objecto, & malum ex circumstantiis, non esset tamen meritorius apud Deum; quia talis actus, bonus & malus simul, non posset placere Deo, neque esse objectum divinæ dilectionis, ipsum ad præmium acceptantis; *Mundi enim sunt oculi ejus, & ad malum respicere non potest*, ut dicitur Abacuc. 2. Unde de facientibus eleemosynam, aut jejunantibus ex vana gloria, dicit Christus Matth. 6. *Receperunt mercedem suam*. Et D. Gregorius homil. 12. in Evang. de parabola decem Virginum, hæc scribit: *Compellor dicere, ut bona quæ agitis, cum magna cau-*

tela teneatis: ne per hoc quod à vobis rectum geritur, favor aut gratia humana requiratur, ne appetitus laudis subrepat, & quod foris ostenditur, intus à mercede vacuetur.

Circa eandem conditionem addendum est, non sufficere ad rationem meriti beatitudinis supernaturalis, esse actum bonum quomodocumque, sed requiri ipsum esse ordinis supernaturalis. Ratio est, quia media ordinata ad consecutionem alicujus, debent esse ipsi proportionata: Sed meritum habet rationem medij in ordine ad consecutionem præmij: Ergo meritum beatitudinis supernaturalis debet esse supernaturale, ut servetur proportio. Sed de hoc fusiùs infra dicitur, cum ostendamus ad meritum vitæ æternæ requiri influxum aliquem, seu imperium charitatis.

Dico tertio: Ut opus sit meritorium, debet fieri in obsequium alterius, illius scilicet qui mercedem sive præmium redditurus est.

Probatur breviter: Cum meritum respiciat retributionem, oportet ut retributio expectetur, & debeat à persona determinata; quod enim à nullo debetur, à nullo jure aliquo exigitur: Sed non debetur merces ab aliqua persona, nec ab ea jure exigi potest, nisi actio ad ipsam dirigatur, & in eius obsequium cedat: Ergo ut opus sit meritorium, debet fieri in obsequium alterius, & cedere in bonum, utilitatem, vel honorem illius, qui mercedem sive præmium redditurus est. Et certè nullus petit aut expectat præmium ab eo, ad quem actionem suam non dirigit, nec ipsa in ejus obsequium vel honorem cedit. Unde S. Thomas supra quæst. 21. art. 3. ait: *Meritum & demeritum dicuntur in ordine ad retributionem, quæ fit secundum justitiam: retributio autem secundum justitiam fit alicui ex eo quod agit in profectum vel nocumentum alterius.*

Querunt hic aliqui, utrum ad meritum requiratur necessariò aliquis actus realis & positivus; vel omisso mali, sine aliquo actu positivo, possit esse meritoria?

Ratio dubitandi est primò: Quia peccatum aut demeritum potest esse absque omni actu, ut de peccato omissionis docent aliqui ex nostris Thomistis, & videtur insinuarè D. Thomas supra quæst. 71. art. 5. Ergo & meritum.

Secundò: Quia si Deus præcipiat homini ut cesset ab omni actu, per talem cessationem homo obediet Deo, atque adeò merebitur: Ergo sine omni actu potest esse meritum.

Tertio: Quia duæ sunt partes universalis justitiæ, scilicet facere bonum, & declinare à malo, teste D. Thomæ 2. 2. quæst. 79. art. 1. & Aristotele 3. Ethic. cap. 5. Sed meritum respondet justitiæ: Ergo tam in omissione mali, quam in operatione boni, potest meritum inveniri. Unde Ecclef. 31. laudatur & beatificatur ille, qui potuit transgredi, & non est transgressus, facere mala, & non fecit. Et additur: *Ideo stabilita sunt bona illius in Domino*. His tamen non obstantibus.

Dicendum est, ad meritum præmij apud Deum, requiri proprium & positivum actum voluntatis. Ita contra Recentiores aliquos communiter docent nostri Thomistæ, cum Sancto Doctore supra quæst. 71. art. 5. ad 1. ubi sic discutitur: *Plura requiruntur ad bonum quam ad malum, eo quod bonum contingit ex tota integra causa, malum verò ex singularibus defectibus*, ut Dionysius dicit cap. 4. de divin. nomin. & ideo peccatum præst

Disp. 2.
art. 2.

E

contingere, siue aliquis faciat quod non debet, A
siue non faciendo quod debet: sed meritum non
potest esse, nisi aliquis faciat voluntarie quod de-
bet; & ideo meritum non potest esse sine actu, sed
peccatum potest esse sine actu.

§. III.

Dua conditiones ex parte persone merentis
necessariae explicantur.

25. Confirmatur: Meritum apud Deum debet in
gloriam eius aliquo modo referri; quia, ut supra
ostendimus, de ratione meriti in communi est ut
sit in obsequium vel commodum eius, apud quem
est tale meritum: Sed pura carentia, siue omissio
actus mali, non refertur in gloriam Dei, neque
intrinsece, cum de se sit indifferens ad hoc ut be-
ne vel male appetatur; neque etiam ex ordinatio-
ne operantis, qui supponitur nullum habere
actum: Ergo non est meritoria apud Deum.

26. Confirmatur amplius: Per meritum homo ten-
dit in beatitudinem: Atqui per puram carentiam,
seu negationem actus, homo non potest tendere
in beatitudinem, sed ad summum ab illa non re-
cedere: Ergo illa non sufficit ad meritum, sed re-
quiritur necessarii aliquis actus positivus, in quo
meritum fundetur. Unde

27. Ad primum respondeo, negando Antecedens:
ut enim ostendimus in Tractatu de peccatis, non
potest dari omissio culpabilis sine actu precedente,
aut concomitante, qui sit causa, vel occasio
illius. Adde quod D. Thomas supra quest. 6. art.
3. docet ommissionem actus non esse indirecte ac
moraliter voluntariam, nisi quando homo potest
& tenetur aliquid facere, & sciens ac videns illud
non facit: hoc autem accidere quidem potest in
omissione bonorum actuum, non tamen in omis-
sione malorum: nam in bonis actibus potest sup-
poni potestas, & obligatio faciendi; in malis au-
tem, licet supponatur potestas, non potest sup-
poni obligatio; & ideo licet detur quod omissio
boni actus possit esse voluntaria indirecte & mo-
raliter, absque omni actu eam precedente, aut
concomitante, subindeque demeritoria & pecca-
minosa; tamen omissio mali actus non potest esse
ita voluntaria moraliter & indirecte, ut ad meri-
tum sufficiat, absque omni actu voluntatis, sed
oportet esse directe voluntatem per aliquem actum.

28. Ad secundum respondetur, quod in illa hypo-
thesi nullo modo mereretur homo, vel Angelus,
cessando ab omni actu, sed solum vitaret pecca-
tum, quod alioquin eliciendo aliquem actum
committeret: nisi supponatur quod saltem ei per-
mitteret Deus elicere actum interiorem, quo ab
omni alio actu cessare vellet: in eo enim casu me-
reretur.

29. Ad tertium dicendum cum D. Thoma loco in
objectione citato in resp. ad 2. quod *declinare à malo*, secundum quod ponitur pars iustitia, non
importat negationem puram, quod est non facere
malum: hoc enim non meretur palmam, sed solum
vitae poenam. Importat autem motum voluntatis
repudiantis malum, ut ipsum nomen declinatio-
nis ostendit. Et hoc est meritorium, precipue quan-
do aliquis impugnatur, ut malum faciat, & resi-
stunt. Unde quando in Scriptura laudatur iustus,
qui potuit transgredi, & non est transgressus, non
laudatur praecise propter non transgressionem le-
gis, negativè sumptam, & quatenus est pura ca-
rentia, sed propter voluntatem quam habet obe-
diendi Deo in non transgrediendo legem eius.

Dico quarto: Ad actum meritorium vitae aeter-
nae requiritur gratia in merente, non solum
in statu naturae lapsae, sed etiam in statu naturae
integrae. Ita D. Thomas hic art. 2. ubi ait quod
hominis sine gratia duplex status considerari po-
test: unus quidem naturae integre, qualis fuit in
Adam ante peccatum: alius autem naturae corruptae,
sicut est in nobis ante reparationem gratiae.
Et subdit, quod homo in primo statu non potest
mereri vitam aeternam sine gratia, propter unam
rationem: quia sine illa eius actus non ordinantur
divinitus ad vitam aeternam; cum per divinam
providentiam non ordinentur actus creaturae ad
ea quae excedunt proportionem principij ipso-
rum actuum, qualis est vita aeterna, quae excedit
etiam cognitionem creatam, juxta illud Apostoli
1. ad Corinth. 2. *Nec oculus vidit, nec auris au-*
divit, nec in cor hominis ascendit &c. In secun-
do vero statu, non solum propter hanc rationem
non potest homo sine gratia mereri vitam aeter-
nam, sed ulterius propter impedimentum pecca-
ti, quod cum sit quadam Dei offensio, reddit ho-
minem Deo invisum & exosum: unde nihil potest
apud ipsum mereri, nisi prius illi reconcilietur, ei-
que gratus & acceptus reddatur per gratiam iusti-
ficantem. Quare gratia in homine existente in sta-
tu naturae integre, unum tantum facit; elevat sci-
licet hominem ad Divinorum participationem: in
homine vero lapsio in peccatum personale, vel ori-
ginale, duo praestat: in primis enim sanat, & re-
conciliat hominem Deo; deinde elevat eum ad
meritorie operandum. Unde ad Roman. 9. gratia
dicitur *vita aeterna*: quia clara Dei visio, quae est
vita aeterna, in gratia sanctificante, ut fructus in
semine continetur. Et Joan. 4. vocatur *Fons aquae*
salientis in vitam aeternam: quia connaturaliter
tendit in vitam aeternam, quae est ejus consumma-
tio & ultima perfectio, & opera iustorum per me-
ritum de condigno ad ipsam elevat, & perducit.
Hinc opera omnia, etiam supernaturalia, quae sine
gratia habituali fiunt, mortua vocantur: quia cum
per gratiam non vivificentur, etiam non possunt
vitam aeternam apud Deum mereri. Hinc etiam
Dionysius de Eccles. Hierarc. cap. 2. ait hominem
non posse facere divina, nisi prius ipse divinus
efficiatur: & Augustinus, lib. 1. contra duas Epist.
Pelag. cap. 2. docet homines non rectè vivere (in
ordine scilicet ad beatitudinem, & vitam aeter-
nam) nisi effecti sint filij Dei per gratiam sancti-
ficantem. Hinc denique Tridentinum sess. 6. cap.
16. haec habet: *Christus Iesus tanquam caput in*
membra, & tanquam vitis in palmites, in ipsos
iustificatos jugiter virtutem infundit: quae virtus bo-
na eorum opera semper antecedit, & comitatur,
& subsequitur: & sine qua nullo pacto Deo grata
& meritoria esse possent.

Dico quinto: Ad meritum ex parte merentis de
lege ordinaria requiritur status viatoris, id est
quod homo ambulet per fidem, & non per cla-
ram visionem, & in corpore mortali & passibi-
li existat. Ita D. Thomas 1. 2. quest. 13. art. 4. ad
2. ubi sic habet: *Mereri & demereri pertinet ad*
statum viae.

Colligitur etiam ex Scripturae locis, in quibus
dicitur iudicandos esse homines, & accepturos
Y ij

